

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č.8

Stvorenie: Genezis ako základ

Základný text:

(J 1,1-4 SEkP) ¹*Na počiatku bolo Slovo, to Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh. ²Ono bolo na počiatku u Boha. ³Ním vzniklo všetko a bez neho nevzniklo nič z toho, čo jestvuje. ⁴V ňom bol život a život bol svetlom ľuďí.*

vv. 1-2: "Na počiatku...", tým to výrazom Ján evidentne nadväzuje na Gn 1,1. Grécky výraz *arché*, prekladaný ako "počiatok" môže znamenať ešte oveľa viac (napr. "pôvod, príčina, princíp, hlava"¹). Pôvodom bolo Slovo. Príčinou bolo Slovo. Princípom bolo Slovo. Hlavou bolo Slovo. Ján takto začína svoje evanjelium, aby hneď prvými slovami upozornil na to, že hlavnou témou jeho evanjelia je toto Slovo/*Logos*. Slovo/*Logos* o ktorom Ján píše, je na počiatku a príčinou všetkého. Je to prvotný princíp na ktorého základe a skrze ktorého, bolo všetko stvorené (v.3). Je to v úplnom súhlase Gn 1, kde Boh tvorí svojim slovom.

Je dobré si všimnúť, že na počiatku toto Slovo už bolo. "Toto sloveso zdôrazňuje večnú preexistenciu Slova (teda Ježiša Krista). Než začal vesmír, druhá osoba Trojice vždy existovala; Ježiš teda vždy bol."²

Toto Slovo/*Logos* "bolo u Boha" a "bolo Boh". Druhá časť prvého verša vyjadruje ako vzťah *Logosa* k Bohu, tak aj samotnú identitu *Logosa* ako Boha. Bez učenia o Trojici sa tu nezaobídeme. Slovo smeruje k Bohu, je vedľa Boha, no zároveň je Bohom. To je niečo, čo sa ľudskej logike vymyká. Jeden Boh, ktorý je v troch osobách a pritom každá osoba je plným spôsobom Boh. To je niečo, čo náš rozum nedokáže spracovať, ale tak je to správne, lebo hovoríme o Bohu, ktorý nás nekonečne prevyšuje. Ak by Ján skončil len tým, že "to Slovo bolo u Boha", dávalo by to priestor špekuláciám, že Slovo je menšie ako Boh, preto Ján dodáva veľmi dôležitú vetu: "a to slovo bolo Boh".

Prečo Ján použil práve pojem Slovo / *Logos*? Žiadny iný mesiášsky titul (Kristus, Syn človeka, Syn Boží,...) by nebol výstižnejším. "Ani vznešený titul Pán, ani staroveký titul Múdrosť nemohli adekvátne sprostredkovať asociácie následných výpovedí, pretože význam slova *Logos* je jedinečný, aj v rámci jeho paralel v jazykoch moderných kultúr. Jeho bohatosť sa musí hľadať a vysvetľovať."³ Obzvlášť v Jánovej dobe bol pojem *Logos* významný aj v gréckej filozofii, ktorá bola veľmi populárna. V gréckej filozofii "bol tento termín v podstate neosobný a naznačoval racionálny princíp 'božského uvažovania', 'mysli', či dokonca 'múdrosti'. Ján však tento termín naplnil starozákonným a kresťanským významom... a vzťahuje ho na osobu (teda Ježiša Krista)."⁴

¹ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 235.

² MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-875-87-08-9. str. 278.

³ BEASLEY-MURRAY, G. R. *Word Biblical Commentary: John*. vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7. str. 212.

⁴ MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši*. str. 278.

v. 3: Práve skutočnosť, že "Ním vzniklo všetko" poukazuje na SZ správu o stvorení, kde Boh všetko tvoril svojim slovom. Tretí verš popisuje Slovo ako sprostredkovateľa stvorenia, ale nie vo význame gnostickej herézie, ktorá stvoriteľa hmotného sveta tzv. Demiurga popisovala ako toho, ktorý "robí nie pre svet, čo by Boh vo svojej sláve nerobil"⁵, ale Logos je sprostredkovateľ v tom význame, že skrze neho tvorí samotný Boh, nakoniec samotný Logos je Boh.

v. 4: "Logos je nie len Sprostredkovateľom v akte stvorenia, ale aj v jeho pokračovaní."⁶ On je zdrojom všetkého života. Zároveň je svetlom pre ľudí. Opäť tu máme zaujímavú paralelu s knihou Genezis. V Gn 1,3 je doslova napísané: "Boh hovorí: 'Je svetlo.' A je svetlo." Takýto preklad vlastne ukazuje, že svetlo je prirodzeným výsledkom Božieho prehovorenia.

Nedeľa: Na počiatku...

(Gn 1,1 SEkP) *Na počiatku stvoril Boh nebo a zem.*

Už sme si niečo napísali o pojme "na počiatku", ktorý máme v J 1,1. V hebrejčine je to slovo *berešit* (hebr. בְּרֵאשִׁית). Toto je prvé slovo Biblie a v hebrejskej Biblii je aj názvom prvej knihy Mojžišovej. Obvykle sa prekladá "na počiatku", no v tomto výraze sa objavuje slovo *róš* (hebr. רֶאֶשׁ), čo znamená "hlava, hlavný"⁷. Doslovný preklad prvého verša potom znie: "Hlavne Bohovia⁸ tvorí nebo a zem." Hlavnou tézou Biblie je, že Boh tvorí nebesia a zem. Inak povedané, Boh tvorí všetko - nebesia - teda to, čo nás presahuje, ale aj - zem - to čo je našim životným priestorom.

Sloveso *bara* "stvorit" je vždy spojené s Bohom. Inak povedané "Boh je vždy subjektom (podmetom) slovesa *bara*."⁹ Oproti tomu, objektom *bara* je "všetko čo povstalo", povedané jánovským jazykom. Objektom tohto slovesa sú "ľudia (Ž 102,18; Ez 21,30); Jeruzalem (Iz 65,18); fenomény ako vietor, oheň, oblaky, deštrukcia, kalamita, alebo temnota (Ex 34,10; Nm 16,30; Iz 45,7; Am 4,13); a aj abstraktné veci ako spravodlivosť, čistota alebo chvála (Ž 51,10; Iz 57,19)."¹⁰ Pojem *bara* nemôžeme vidieť len v rozmere "vyrobiť", v

⁵ BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. str. 213.

⁶ tamtiež, str. 213.

⁷ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 149.

⁸ V hebrejčine je Boh vždy uvádzaný v množnom čísle *Elohím*. Nemá tým byť vyjadrená kvantita (počet bohov), ale kvalita Boha. Z gramatického hľadiska je "Bohovia tvorí" vlastne nezmysel. Podmet v množnom čísle a prísudok v jednotnom čísle poukazuje na absolútnu jedinečnosť Boha. *Elohím* je Boh, ktorý sa vymyká všetkým kategóriám vrátane tých gramatických. Poukazuje to na fakt, že Boha nemožno zaškatuľkovať. Je oddelený (svätý) od všetkého, pretože On je Stvoriteľ a všetko ostatné je stvorenie. Židia preto nepovažovali množné číslo *Elohím* za označenie viacerých bohov, dokonca ani ako označenie Trojice. Teológia Trojice je v Starom zákone iba naznačovaná, až Nový zákon ju vykresľuje v oveľa zreteľnejšej podobe. Pre viac informácií o pluráli v súvislosti s Bohom vid': BENEŠ, Jiří, VAŘURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 286 s. ISBN 978-80-7017-130-1. str. 52-53.

⁹ WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 1-15*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5. str. 98.

¹⁰ WALTON, J. H. The NIV Application Commentary: *Genesis*. Grand Rapids: Zondervan, 2001. 759 s. ISBN 0-310-20617-0. str. 70.

slovenčine by bol dobrý ekvivalent "nadizajnovať", takto to v sebe zahŕňa oboje, "plánovanie [projektovanie] a realizáciu dizajnu"¹¹. Boh totiž stvoreniu dáva aj jeho účel.

(J 1,1-3 SEkP)¹²

(Heb 1,1.2 SEkP) *¹Mnoho rás a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom ústami prorokov. ²V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi, ktorého ustanovil za dediča všetkého a cez ktorého stvoril aj svet.*

List Židom je z literárneho hľadiska v rámci NZ výnimočný. Štýlovo sa jedná o "umeleckú prózu"¹³, ktorá je zostavená presne podľa antických rétorických zákonov. Tzn., že autor tohto listu mal naozaj výborné vzdelanie.

v. 1: "Mnoho rás a rozličným spôsobom..." Toto poukazuje na mnohých prorokov skrze ktorých bola napísaná hebrejská Biblia (SZ). Rozličné spôsoby poukazujú aj na literárnu pestrosť. "Jednalo sa o vízie, symboly a podobenstvá, spísané ako v próze, tak v poézii."¹⁴ Aj keď Bibliu písali mnohí rôzni ľudia v priebehu stáročí a rôznymi spôsobmi, napriek tomu sa jedná o jednotnú Božiu reč - posolstvo, ktorým chcel osloviť ľudí.

v. 2: Predtým Boh prehováral ústami prorokov, teraz prehovoril ústami Syna. V Heb. 1,1-4 je nám predstavená téma "nadradenosti Božieho Syna vo všetkých predchádzajúcich spôsoboch zjavenia"¹⁵, to neznamená, že už nie je potrebné študovať prorokov, ale znamená to, že to čo SZ jen naznačoval v rôznych obrazoch a podobenstvách, v Ježišovi Kristovi to bolo zjavené plným a dokonalým spôsobom.

"V týchto posledných dňoch" neznamená len časové určenie v zmysle "teraz". Tento list bol určený pravdepodobne židovským kresťanom v diaspore (Rím, Alexandria, ...). Najstaršiu zmienku o tomto liste máme z pera Klementa Alexandrijského (okolo r. 180), ktorý "o ňom uvádza, že bol napísaný *Hebraiois*, Hebrejom."¹⁶ Pre Židov bol termín "posledné dni" doba, "kedy príde Mesiáš"¹⁷. Tzn, že podľa biblického chápania sa doba konca začína Ježišovým narodením. Spolu s Ježišom prichádza Božie kráľovstvo milosti a očakávame s Kristovým druhým príchodom Božie kráľovstvo slávy. Zároveň "posledné dni" sú v kontraste so stvorením sveta, ktoré bolo učené tiež prostredníctvom Syna. Opäť tu teda máme Krista predstaveného ako preexistentného - večného. Kristus je alfa a omega, počiatok aj koniec.

¹¹ WALTON, J. H. The NIV Application Commentary: *Genesis*. str. 71.

¹² Výklad k tomuto textu vid' vyššie "základný text".

¹³ LANE, W. L. Word Biblical Commentary: *Hebrews 1-8*. vol. 47A. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 739 s. ISBN 978-0-310-58595-4. str. 281.

¹⁴ MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentár verš po verši*. str. 795.

¹⁵ LANE, W. L. Word Biblical Commentary: *Hebrews 1-8*. str. 287.

¹⁶ CARSON, D. A. MOO, D. J. *Úvod do Nového zákona*. Praha: Návrat domů, 2008. 700 s. ISBN 978-80-7255-165-1. str. 535.

¹⁷ MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentár verš po verši*. str. 795.

Pondelok: Stvoriteľské dni

(Gn 1,3-5 SEKP) ³*Boh povedal: Nech je svetlo. A bolo svetlo.* ⁴*Boh videl, že svetlo je dobré, a oddelil svetlo od tmy.* ⁵*Boh nazval svetlo dňom a tmou nazval nocou. Bol večer a bolo ráno, prvý deň.*

V starovekej mimobiblickej literatúre môžeme nájsť 4 spôsoby stvorenia. "(1) prostredníctvom aktu božstva, alebo božstiev; (2) prostredníctvom konfliktu vzájomne si odporujúcich síl; (3) skrze narodenie a seba reprodukciu; (4) skrze reč."¹⁸ V Gn 1 a 2 máme požitý prvý a štvrtý motív. Celkovo Gn 1 dáva dôraz práve na stvorenie slovom. V Gn 2 Boh tvaruje (človeka Gn 2,7; zver a vtáctvo Gn 2,19), sadí (záhradu Gn 2,8) a buduje (ženu Gn 2,22). Boh tvorí slovom a dotýkom, čo poukazuje na intímny vzťah Stvoriteľa s jeho stvorením.

v. 3-4: Už sme si povedali, že svetlo je výsledkom Božieho prehovorenia. To vytvára pocit, že tma už bola, akoby tma nebola stvorená. Ale niečo iné nám hovorí prorok Izaiáš 45,6a-7: "...Ja som Hospodin, a niet viacej nikoho, ja, ktorý formujem svetlo a tvorím tmu, pôsobím pokoj a tvorím zlo, ja Hospodin činím to všetko!" Ako to chápať? V prvom rade si treba povedať ako to nechápať. Určite to nie je výhovorka pre konanie zla, ani to nie je ospravedlnenie zla. Tento text "sa vysporadúva s dualizmom"¹⁹. Tento Izaiášov text chce povedať, že nič sa nevymyká Božej moci. Ak by zlo bolo nestvorené, potom by malo atribút ďalšieho božstva, pretože iba Boh je nestvorený. Lahko by sme sa dostali k pohanskému dualizmu, v ktorom bol boh dobra a boh zla, ktorí medzi sebou viedli neukončiteľný vyrovnaný zápas. Ak zlo má svoj začiatok, potom bude mať aj svoj koniec. Nič viac nesmieme tomuto textu u Izaiáša pridávať, lebo sa ľahko dostaneme k falošným uzáverom.

Účelom Izaiášovho textu je uistiť poslucháča, ktorý má svoju skúsenosť s bolesťou, násilím a zlovôľou, že zlo nevzniklo nejakým nedopatrením, ani sa nevyvinulo samo. To by totiž znamenalo, že by bolo na Bohu nezávislé, a preto rovnako mocné ako on. Potom by sme sa proti nemu nemohli u Boha dovoliavať pomoci. My však máme vedieť, že aj zlo Boh stvoril, takže ani ono tu nie je prítomné bez jeho vedomia a bez jeho vôle.²⁰

Svetlo a tma sú u Izaiáša dané do kontextu pokoja a zla. Potom oddelenie svetla od tmy vo v. 4 je zároveň výpoveďou o tom, že je to Boh, ktorý oddeľuje a pozná rozdiel medzi pokojom a zlom. Boh je tvorcom morálnych noriem. On je ten, ktorý určuje čo je dobré a čo je zlé.

v. 5: Koniec piateho verša doslova znie: "...a je večer a je ráno, deň jedna." Tento deň je jediný, ktorý nie je nazvaný radovou číslovkou (*rišon* = prvý), ale obyčajnou číslovkou (*echad* = jedna). Echad je v knihe Zachariáš (Zach 14,9) jedno z Božích mien. Akoby je tým

¹⁸ HAMILTON, V. P. The New International Commentary on the Old Testament: *The Book of Genesis Chapters 1-17*. Grand Rapids: William B. Eerdmans publishing company, 1990. 522 s. ISBN 0-8028-2521-4. str. 119.

¹⁹ BENEŠ, Jiří, VAĐURA, Petr. *Pradějiny*. str. 29.

²⁰ tamtiež, str. 30.

vyjadrené, že tento deň súvisí s Hospodinom. Pokojne môžeme povedať, že prvý stvoriteľský deň je dňom, kedy začína Božie sebazjavenie. Ešte výnimočnejším dňom je však siedmy deň, ktorý Hospodin oddeľuje od ostatných šiestich dní.

Utorok: Sobota a stvorenie

(Gn 2,1-3 SEkP) *¹Takto boli dokončené nebesia, zem i všetky ich zástupy. ²Siedmeho dňa Boh dokončil svoje dielo, ktoré konal, a siedmy deň si Boh odpočinul od všetkého čo utvoril. ³Boh požehnal siedmy deň a posvätil ho, lebo v ten deň Boh prestal vykonávať celé svoje stvoriteľské dielo, ktoré utvoril.*

Niektorí kresťanskí teológovia namietajú, že sobota patrí k mozaickým zákonom (tj. zákony, ktoré dal Boh na Sínaji skrze Mojžiša), a preto už v novozákonnom období nemá svoju platnosť, podobne ako zákony o obetiach, obriezke, a pod. Dovoľávajú sa toho, že ani pri stvorení nie je siedmy deň nazvaný "sobotou". Toto je však trochu povrchný pohľad. V hebrejčine sa slová utvárajú z trojpísmenkových slovesných koreňov. Pojem sobota (hebr. *šabat*) je odvodené zo slovesného koreňa *švt*, čo znamená "odpočinúť si, prestať, prerušiť, nechať, ustať"²¹. V druhom a treťom verši je teda sobota priamo spomenutá, pretože "Boh si odpočinul" (*jišbót -švt- v. 2*) a "Boh prestal" (*šavat - švt - v. 3*). Pre židovského poslucháča to teda dvakrát zaznelo. Sobota je teda daná človeku od stvorenia, nie od Sinaja. Je určená pre človeka (Adam), nie len pre Židov.

Boh tento deň "požehnal" a "posvätil" (v. 3). Oba tvary sloviessú v druhom stupni (Piel), jedná sa teda o intenzívnu činnosť požehnania a posvätenia. "Existuje aj náznak, že tí, ktorí zachovávajú sobotu, budú mať vo svojom živote božské požehnanie."²² Pri samotnom 4. prikázaní sa nekladie dôraz iba na Boha, ale aj na blížnych a dokonca aj na zvieratá. Dokonca existuje aj vzťah sobota k zemi, tzv. sobotný rok, kedy si mala zem odpočinúť, nemalo sa sadiť. V súvislosti so stvoriteľským týždňom to ukazuje že náplňou "odpočinutia" je upevňovanie vzťahov človeka k Bohu, k druhým ľuďom, k zvieratám a k zemi. Ďalej to poukazuje na skutočnosť, že človek stvorený na Boží obraz a podobu má napodobňovať svojho Stvoriteľa, ktorý šesť dní pracoval a siedmy odpočinul. Takže aj zachovávanie soboty má súvis so samotnou identitou človeka, človek aj tým, že "pamätá na sobotu, aby ju svätzil", je súčasťou toho čo robí človeka podobným Bohu. Alebo presnejšie povedané, človek pamätá na sobotu a svätí ju práve preto, že je Božím obrazom a existuje v súlade so svojim Stvoriteľom.

(Zj 14,7 SEkP) *Volal mohutným hlasom: Bojte sa Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu. Klaňajte sa tomu, ktorý stvoril nebo i zem, more i pramene vôd.*

Posolstvom prvého anjela je výzva uctievať Boha. "Toto je pozvanie uctievať pravého Boha, pretože stvoril nebesia a zem."²³ Kľúčové výrazy (strach, sláva, súd, uctievanie)²⁴ v

²¹ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. str. 164.

²² WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 1-15*. str. 126.

²³ AUNE, David. *Word Biblical Commentary: Revelations 6-16*. vol. 52B. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 1468 s. ISBN 978-0-310-58726-2. str. 778.

prvej časti verša nás odkazujú na 1Krn 16,8-36 a na Ž 96. kde sa tieto témy nachádzajú. Uctievanie Boha Stvoriteľa je uskutočnené okrem iného aj tým, že pamätáme na deň soboty. Na sobotu upriamuje zasa druhá časť verša. "Editori gréckeho textu Nového zákona v poznámke pod čiarou uvádzajú, že výrok v Zj 14,7 je priamou citáciou Ex 20,11. Prvé anjelské volanie k uctievaniu Boha Stvoriteľa je dané do kontextu so svätením soboty... Je to pamätník stvorenia (Ex 20,11) aj vykúpenia (Dt 5,15)."²⁵

Streda: Stvorenie a manželstvo

(Gn 1,26-28 SEkP) ²⁶*Boh povedal: Utvoríme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. Nech ľudia vládnu nad morskými rybami, nebeským vtáctvom, dobytkom, nad celou zemou a nad všetkými plazmi, čo sa hýbu po zemi.* ²⁷*Boh stvoril človeka na svoj obraz; na obraz Boží ho stvoril. Stvoril ich ako muža a ženu.* ²⁸*Boh ich požehnal a povedal im: Plod'te sa a množte sa, naplňte zem a podmaňte si ju! Panujte nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom a nad všetkou zverou, čo sa pohybuje na zemi!*

Čo sa týka stvorenia človeka ako "Boží obraz" a na "Božiu podobu", to sme rozoberali v úlohe č. 7 v časti na utorok, môžete si to nájsť na tomto odkaze: https://sobotnaskola.casd.sk/wp-content/uploads/2020q2o/2020q2_doplňky_07.pdf

Adam je v Gn 1 a 2 meno ktoré predovšetkým označuje druh. Až v druhotnom význame je to označenie prvého muža. Adam sú muž a žena. To je veľmi dôležité, pretože ako muž, tak aj žena majú podľa tohto rovnakú hodnotu. Adam je mužský rod, ženský rod je adama, čo je "zem, hlina, pôda"²⁶. Človek (muž a žena) je určený, aby zúrodňoval zem, podobne ako muž oplodňuje ženu. V Gn 2,15 je tento vzťah človeka k zemi vyjadrený tým, že má záhradu Eden "obrábať a strážiť". Poslaním človeka je teda naplniť zem (hebr. *árec*) a obrábať a strážiť raj. Človek teda akoby pokračuje v Božom diele tým, že má rozširovať raj po celej zemi. Muž a žena majú teda spoločne rozširovať Bohom vytvorený raj po celej zemi. Rodina ktorú muž a žena vytvára má byť malým rajom. Táto zodpovednosť človeka rozširovať raj je určitým spôsobom aj naznačená vo vláde "nad zvieratami a nad celou zemou". Doslovne má človek vládnuť "vo" zvieratách. Človek je teda stvorený na Boží obraz a tak ako Boh vládne v človeku, má Boh vládnuť prostredníctvom človeka aj vo zvieratách. Vláda tu teda znamená skôr službu.

Kľúčom je sloveso *panujú* (hebr. *jirdu*). Tento tvar môže graficky súvisieť nie len so slovesom *panovať*, ale aj so slovesom *zostupovať*. V slovenčine ide o celkom rozdielne činnosti, ale v hebrejčine spolu zostupovanie a panovanie súvisia. Zostupovanie je v určitom zmysle prvou fázou deja, ktorého následkom je panovanie. Za tým je zrejme

²⁴ AUNE, David. Word Biblical Commentary: *Revelations 6-16*. str. 779.

²⁵ STEFANOVIČ, Ranko. Zjevení Janovo: *Průvodce knihou Zjevení*. Praha: Advent-Orion, 2017. 254 s. ISBN 978-80-7172-707-1. str. 178.

²⁶ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. str. 14.

predstava, že človek začína panovať nad niekým vtedy, keď k nemu zostúpi či sa k nemu zníži.²⁷

Rodina je teda v tomto poňatí Boh, muž, žena, ich potomstvo. Je to ich vzájomný vzťah, plus vzťah zodpovednosti k zvieratám a celkovo k Bohom stvorenej prírode. Vzťah človeka k Bohu môžeme nazvať vierou, vzťah muža a ženy manželstvom, a vzťah človeka k prírode moderne ekológiou. Toto všetko je zahrnuté v Bohom ustanovenom pamätníku v čase - v sobote.

Štvrtok: Stvorenie, pád a kríž

(Gn 1,31 SEkP) *Boh videl, že všetko čo utvoril bolo veľmi dobré. Bol večer a bolo ráno, šiesty deň.*

(Gn 2,15-17 SEkP) ¹⁵*Hospodin Boh vzal človeka a umiestnil ho v záhrade Eden, aby ju obrábal a strážil.* ¹⁶*Hospodin Boh prikázal človekovi: Môžeš jesť zo všetkých stromov záhrady,* ¹⁷*ale nejedz zo stromu poznania dobra a zla, lebo v deň, v ktorom by si z neho jedol, určite zomrieš.*

V predchádzajúcej časti sme si predstavili rodinu, ako základný kameň ľudskej spoločnosti, ktorého povolaním je rozširovať raj na zemi. Z Gn 3 však vieme, že človek svojím rozhodnutím jednáť proti Božiemu zákazu (Gn 2,16-17), padol do hriechu. Často sa na tento príbeh pozeráme optikou veľmi vzdalenej histórie. No pád do hriechu je niečo, čo sa nás dotýka stále. Nie je to len zodpovednosť našich prvých rodičov. "Uskutočniť niečo z rajských ideálov je teda stálou šancou pre človeka a pre ľudstvo. Zároveň sa však odohráva v dejinách aj permanentný pád do hriechu. Nestačí teda povedať, že prví ľudia zhrešili a stratili raj. Treba k tomu povedať, že aj my všetci hrešíme a raj tým v svojom živote strácame."²⁸ Každodenne zažívame rozhodnutia, ktoré sa podobajú tomu, čo podstúpili prví ľudia v raji. Rozdiel je však v tom, že my už máme po nich zdedený sklon k hriechu (hriešna prirodzenosť). Avšak hrešíme rovnako, ako hrešili oni.

Boh na záver stvoriteľského týždňa zhodnotil, že všetko čo utvoril bolo dobré (hebr. tóv). To znamená krásne ako po esteticknej stránke, tak po morálnej stránke. Inak povedané, človek bol pôvodne stvorený dokonalý, bez hriešnych sklonov. Nebolo Božím zámerom, aby človek zhrešil, Boh však vo svojej vševedúcnosti vedel, ako sa človek rozhodne. Napriek tomu ho stvoril. To poukazuje na Božiu lásku. Preto je spasenie úzko späté so stvorením. Skrže prvého Adama sme zdedili hriech (už sme sa narodili ako hriešnici), a skrže druhého Adama (Krista), sme všetci ospravedlnení. Takže aj keď každodenným hrešením raj ustavične strácame, Kristovou službou zmierenia ho opäť znovu získavame. V Kristu ako v novom Adamovi je "Boží obraz" obnovený do pôvodnej rajskej dokonalosti. Kristus na Kríži stratil "podobu človeka", ale o to silnejšie vynikla Jeho podoba a obraz Boží.

²⁷ BENEŠ, Jiří, VAĐURA, Petr. *Pradějiny*. str. 51.

²⁸ KIŠŠ, Igor. *Sociálna etika*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006. 388 s. ISBN 80-223-2127-3. str. 118.

Použité zdroje a literatura

- AUNE, David. Word Biblical Commentary: *Revelations 6-16*. vol. 52B. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 1468 s. ISBN 978-0-310-58726-2.
- BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7.
- BENEŠ, Jiří. VAŘURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7017-130-1.
- Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.
- Biblia: Slovenský ekumenický preklad*. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.
- CARSON, D. A. MOO, D. J. *Úvod do Nového zákona*. Praha: Návrat domů, 2008. 700 s. ISBN 978-80-7255-165-1.
- HAMILTON, V. P. The New International Commentary on the Old Testament: *The Book of Genesis Chapters 1-17*. Grand Rapids: William B. Eerdmans publishing company, 1990. 522 s. ISBN 0-8028-2521-4.
- KIŠŠ, Igor. *Sociálna etika*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006. 388 s. ISBN 80-223-2127-3.
- LANE, W. L. Word Biblical Commentary: *Hebrews 1-8*. vol. 47A. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 739 s. ISBN 978-0-310-58595-4.
- MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-875-87-08-9.
- NESTLE-ALAND. *Řecko Český Nový zákon: Slovník novozákonní řečtiny*. Praha: Česká biblická společnost, 2011. 1758 s. ISBN 978-80-87287-38-5.
- PANCZOVÁ, Helena. *Grécko-slovenský slovník: Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.
- PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.
- STEFANOVIČ, Ranko. *Zjevení Janovo: Průvodce knihou Zjevení*. Praha: Advent-Orion, 2017. 254 s. ISBN 978-80-7172-707-1.
- WALTON, J. H. The NIV Application Commentary: *Genesis*. Grand Rapids: Zondervan, 2001. 759 s. ISBN 0-310-20617-0.
- WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 1-15*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5.